

ਸਿੱਖ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ

A Sikh's marriage is performed with the Akal Purkh ਵੀਆਹੁ ਹੋਆ ਮੇਰੇ ਬਾਬੁਲਾ ਗੁਰਮੁਖੇ ਹਰਿ ਪਾਇਆ

ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ, ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੇਲੇ ਤਿਉਹਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਰੰਭਕ ਮੰਤਵ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕਿ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਾਂਝ ਪੈ ਸਕੇ। ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਨਮ ਸੰਸਕਾਰ ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਸਕਾਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਲੈਣਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਨਣ ਲਈ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਾ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਸੰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੰਸਕਾਰ (ਜਨਮ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਅਨੰਦ ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ) ਉੱਤਮ ਹਨ, ਜੇ ਕਰ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੋਣ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾਂ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਗਿਆਨਨ ਮੈ ਗਿਆਨੁ ਅਰੁ ਧਿਆਨਨ ਮੈ ਧਿਆਨ ਗੁਰ। ਸਕਲ ਧਰਮ ਮੈ ਗ੍ਰਿਹਸਤੁ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ॥੩੭੬॥

ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (Marriage is a social contract between two individuals that unites their lives legally, economically and emotionally.) ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਮੈਰਿਜ (Marriage) ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ (contract) ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਵੀ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਪਤੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ, ਭਾਵ ਪੂਰਨ ਖਿੜਾਉ ਤਾਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਮਨ ਡੋਲਣੋਂ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਡੋਲ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ ਵੱਜ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਆਮ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਢੋਲ ਢਮਕੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਆਰਜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਤਾਂ ਸਦੀਵੀ ਖੇੜੇ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵਾਧਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਸਮਾਜਕ ਰਵਾਇਤ ਕਰਕੇ, ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਜਰੂਰ ਹਨ, ਕਿ ਵਾਧਾਈ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਕੀ ਸਾਡੇ ਸਿਰਫ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਵਾਧਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਜੇ ਕਰ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਲੋਕ ਇਤਨੇ ਦੁਖੀ ਕਿਉਂ ਹਨ? ਹਾਂ ਅਸਲੀ ਵਾਧਾਈ, ਜਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲ੍ਹਾ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅਜੇਹੀ ਵਾਧਾਈ ਤੇ ਖੇੜਾ ਅੰਦਰੋਂ, ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਸੋਹਣੇ ਰਾਗ ਤੇ ਰਾਗਣੀਆਂ ਗੁਰੂ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਵੋ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਗੁਣ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸ ਜਾਣ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦਾ ਸਬਦ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਨ ਖਿੜਾਉ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਸਿਰਫ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੩ ਅਨੰਦ ॥ ੧੬ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਅਨੰਦੁ ਭਇਆ ਮੇਰੀ ਮਾਏ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੈ ਪਾਇਆ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤ ਪਾਇਆ ਸਹਜ ਸੇਤੀ ਮਨਿ ਵਜੀਆ ਵਾਧਾਈਆ ॥ ਰਾਗ ਰਤਨ ਪਰਵਾਰ ਪਰੀਆ ਸਬਦ ਗਾਵਣ ਆਈਆ ॥ ਸਬਦੇ ਤ ਗਾਵਹੁ ਹਰੀ ਕੇਰਾ ਮਨਿ ਜਿਨੀ ਵਸਾਇਆ ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਅਨੰਦੁ ਹੋਆ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੈ ਪਾਇਆ ॥੧॥ (੯੧੭)

ਸਾਡੀ ਵਾਧਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ → ਲੱਭੂ ਵੰਡਣ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਕਾਰਡ ਵੰਡਣ ਵੇਲੇ, ਪਾਰਟੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ, ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਤੇ ਨਾਚ ਗਾਣਾਂ ਵੇਲੇ
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਾਧਾਈ → ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ → ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਇਆ → ਅਨੰਦੁ ਭਇਆ → ਵਾਧਾਈਆ ਮਨਿ ਵਿਚ
ਅਸਲੀ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਵਾਧਾਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੀ ਜੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਕਰ ਅਸਲੀ ਵਾਧਾਈ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਨਣਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕੀ ਹੈ? ਆਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਨ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਮਨੋਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਸਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਫਿਕਰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ, ਰੋਗ ਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਹਰੋਂ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇ ਸਕੇ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁੱਖ, ਰੋਗ ਜਾਂ ਕਲੇਸ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਆਨੰਦ ਦੀ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੱਚੀ

ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣੀ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਸਦੀਵੀ ਖੇੜਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਉਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਪਵਿਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਸਭ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਪੁਨੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉੱਚੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਰਨੀ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਰਸ ਲਗਾਤਾਰ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ ਵੱਜ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਨਦੁ ਸੁਣਹੁ ਵਡਭਾਗੀਹੋ ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ ਉਤਰੇ ਸਗਲ ਵਿਸੁਰੇ ॥ ਦੁਖ ਰੋਗ ਸੰਤਾਪ ਉਤਰੇ ਸੁਣੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥ ਸੰਤ ਸਾਜਨ ਭਏ ਸਰਸੇ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਣੀ ॥ ਸੁਣਤੇ ਪੁਨੀਤ ਕਹਤੇ ਪਵਿਤੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰੇ ॥ ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕੁ ਗੁਰ ਚਰਣ ਲਾਗੇ ਵਾਜੇ ਅਨਹਦ ਤੂਰੇ ॥੪੦॥੧॥ (੯੨੨)

ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰਕੇ, ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਬਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਕਰਕੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਬਦਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਬਦ ਨੂੰ ਬਰਾਤ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਸਮੇਂ ਵਰਤਣਾਂ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਸਬਦ ਦਾ ਬਰਾਤ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਬਦ ਦਾ ਸਬੰਧ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਾਤ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਨਾਲ ਹੈ।

ਰਾਗੁ ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੧ ਛੰਤੁ ਘਰੁ ੨ ॥ ੧੯ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਹਮ ਘਰਿ ਸਾਜਨ ਆਏ ॥ ਸਾਚੈ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਏ ॥ ਸਹਜਿ ਮਿਲਾਏ ਹਰਿ ਮਨਿ ਭਾਏ ਪੰਚ ਮਿਲੇ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥ ਸਾਈ ਵਸਤੁ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਈ ਜਿਸੁ ਸੇਤੀ ਮਨੁ ਲਾਇਆ ॥ ਅਨਦਿਨੁ ਮੇਲੁ ਭਇਆ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ ਘਰ ਮੰਦਰ ਸੋਹਾਏ ॥ ਪੰਚ ਸਬਦ ਯੁਨਿ ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਹਮ ਘਰਿ ਸਾਜਨ ਆਏ ॥੧॥ (੭੬੪)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਬਦ ਵਿਚ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵਸ ਗਏ ਹਨ। ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਤਮਕ ਅਡੋਲਤਾ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪੰਜੇ ਗਿਆਨ-ਇੰਦ੍ਰੇ ਅੱਖਾਂ, ਕੰਨ, ਨੱਕ, ਜਬਾਨ, ਚਮੜੀ, ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲ ਦੌੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਰਜਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਵਸਤੂ ਦੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਇਛਾ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਰ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮਿਲਾਪ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਮੇਰਾ ਹਿਰਦਾ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਪੰਜੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਸੁਹਾਵਣੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਅਨੰਦ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਾਜਾ (ਤਾਰ, ਚਮੜਾ, ਧਾਤ, ਘੜਾ, ਫੂਕ) ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੰਨਾਂ ਦਾ ਰਸ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਸਬਦ ਦਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਹੋਣ ਨਾਲ, ਸਭ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਸਾਜਾਂ ਦਾ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਲਵੀਂ ਸੁਰ ਵਿਚ ਅੰਦਰੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵੱਜਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਸਬਦ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾਂ ਹੈ, ਪੰਜੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲ ਦੌੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਰਜਾ ਅਨੁਸਾਰ ਤੋਰਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪੁਛਣਾਂ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਨੰਦ ਭਾਲਦਾ ਹੈਂ, ਪਰ ਅਨੰਦ ਦਾ ਸੋਮਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੋਤਿ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖੀ, ਤਾਂ ਹੀ ਤੂੰ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕਿ ਤੇਰਾ ਵਜੂਦ ਸਿਰਫ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖੀ ਜੋਤਿ ਕਰਕੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਤੂੰ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈ ਸਕਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਜੀਵ ਦਾ ਮਾਂ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਮਾਪਿਆਂ ਵਾਂਗ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਦਾਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਅੰਨ ਦਾਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਜੀਵ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੁਖ ਲੱਭਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੇਹਰ ਸਦਕਾ ਜੀਵ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਜਗਤ ਤਾਂ ਇਕ ਖੇਡ ਹੈ। ਫਿਰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਇਹ ਜਗਤ ਮਦਾਰੀ ਦਾ ਇਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿੱਸਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਦੀਵੀ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਇਸ ਜਗਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਜੋਤਿ ਟਿਕਾਈ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈ ਸਕਿਆ।

ਏ ਸਰੀਰਾ ਮੇਰਿਆ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ ਤਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ ॥ ਹਰਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ ਤੁਧੁ ਵਿਚਿ ਤਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ ॥ ਹਰਿ ਆਪੇ ਮਾਤਾ ਆਪੇ ਪਿਤਾ ਜਿਨਿ ਜੀਉ ਉਪਾਇ ਜਗਤੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਬੁਝਿਆ ਤਾ ਚਲਤੁ ਹੋਆ ਚਲਤੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਮੂਲੁ ਰਚਿਆ ਜੋਤਿ ਰਾਖੀ ਤਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ ॥੩੩॥ (੯੨੧)

ਅੱਜਕਲ ਜੋ ਸਾਡੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਕਿਰਤਘਣ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲ ਗਏ ਹਾਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਆਪਣੇ ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ

ਪੁਛੀਏ ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਹੜਾ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ, ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਤੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਰਮ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਿਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਸਾਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਚਿਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ, ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮ ਚੰਗੇ ਕੀਤੇ ਹੋਣ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਇਹ ਸਰੀਰ ਪਰਵਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਚਿੱਤ ਜੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਏ ਸਰੀਰ ਮੇਰਿਆ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇ ਕੈ ਕਿਆ ਤੁਧੁ ਕਰਮ ਕਮਾਇਆ ॥ ਕਿ ਕਰਮ ਕਮਾਇਆ ਤੁਧੁ ਸਰੀਰ ਜਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ ॥ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਤੇਰਾ ਰਚਨੁ ਰਚਿਆ ਸੇ ਹਰਿ ਮਨਿ ਨ ਵਸਾਇਆ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਹਰਿ ਮੰਨਿ ਵਸਿਆ ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ ਪਾਇਆ ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਏਹੁ ਸਰੀਰੁ ਪਰਵਾਣੁ ਹੋਆ ਜਿਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ॥੩੫॥ (੯੨੨)

ਪੂਰੀ ਮਸ਼ੀਨ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਸਾਰੇ ਪੁਰਜੇ ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਕਰਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਤੋਰਨੇ ਹਨ। ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਣਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਹੇ ਮੇਰੀਓ ਅੱਖੋ! ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਜੋਤਿ ਟਿਕਾਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਣ ਜੋਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਧਰ ਵੀ ਵੇਖੋ, ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੀ ਦੀਦਾਰ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਗ਼ੈਰ ਨਾ ਦਿੱਸੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਵਸਦਾ ਵੇਖੋ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਰਹੀਆਂ ਹੋ, ਇਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਤੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਪੈ ਗਈ ਹੈ, ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੀ ਵਿਆਪਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਇਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਅੱਖੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਰਕੇ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲਿਆ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ।

ਏ ਨੇਤ੍ਰਹੁ ਮੇਰਿਹੋ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਧਰੀ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ ॥ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ ਨਦਰੀ ਹਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ ॥ ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਬੁਝਿਆ ਜਾ ਵੇਖਾ ਹਰਿ ਇਕੁ ਹੈ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਏਹਿ ਨੇਤ੍ਰੁ ਅੰਧ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਹੋਈ ॥੩੬॥ (੯੨੨)

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਾ ਚੁਗਲੀ ਸੁਣਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਚਸਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅੱਜਕਲ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਝਗੜੇ, ਜਿਆਦਾ ਤਰ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਜਾਂ ਸਹੁਰਾ ਘਰ ਦੀਆਂ ਚੁਗਲੀਆਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਦਾਜ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲਾਂ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਬਿਖੇੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣਨ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣਿਆ ਕਰੋ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਹਰਿਆ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜੀਭ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਸਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਰੂਪ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦੱਸੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਸਮਝੇ ਤੇ ਵੀਚਾਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਵੀਚਾਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਸੁਣਿਆ ਕਰੋ, ਤੁਸੀਂ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣਨ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ।

ਏ ਸੁਵਣਹੁ ਮੇਰਿਹੋ ਸਾਚੈ ਸੁਨਣੈ ਨੋ ਪਠਾਏ ॥ ਸਾਚੈ ਸੁਨਣੈ ਨੋ ਪਠਾਏ ਸਰੀਰਿ ਲਾਏ ਸੁਣਹੁ ਸਤਿ ਬਾਣੀ ॥ ਜਿਤੁ ਸੁਣੀ ਮਨੁ ਤਨੁ ਹਰਿਆ ਹੋਆ ਰਸਨਾ ਰਸਿ ਸਮਾਣੀ ॥ ਸਚੁ ਅਲਖੁ ਵਿਡਾਣੀ ਤਾ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਏ ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਸੁਣਹੁ ਪਵਿੱਤ੍ਰੁ ਹੋਵਹੁ ਸਾਚੈ ਸੁਨਣੈ ਨੋ ਪਠਾਏ ॥੩੭॥ (੯੨੨)

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜੀਭ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣੇ ਖਾਣ ਦਾ ਚਸਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦਾਲ ਸਬਜੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਕਰਕੇ ਝਗੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਖਾਣ ਦੇ ਚਸਕੇ ਨਾਲ ਖਰਚੇ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆ ਫੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜੀਭ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਹੋਰ ਹੋਰ ਸੁਆਦਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਸੁਆਦਾਂ ਦਾ ਚਸਕਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਆਪਣੀ ਜੀਭ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਤੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮੁ ਦਾ ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਉਤਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੁਆਦਾਂ ਦਾ ਚਸਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਟ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮੁ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੁੜ ਜਾਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੀ ਝਿੜਨਾ ਨਹੀਂ ਪੋਹ ਸਕਦੀ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਪਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮੁ ਦਾ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮੁ ਵਸ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਆਨੰਦ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਜੀਭ ਦਾ ਚਸਕਾ ਤੇ

ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਚਸਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

**ਏ ਰਸਨਾ ਤੂ ਅਨ ਰਸਿ ਰਾਚਿ ਰਹੀ ਤੇਰੀ ਪਿਆਸ ਨ ਜਾਇ ॥ ਪਿਆਸ ਨ ਜਾਇ ਹੋਰਤੁ ਕਿਤੈ ਜਿਚਰੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਲੈ ਨ ਪਾਇ ॥
ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਇ ਪਲੈ ਪੀਐ ਹਰਿ ਰਸੁ ਬਹੁੜਿ ਨ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਲਗੈ ਆਇ ॥ ਏਹੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਕਰਮੀ ਪਾਈਐ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਜਿਸੁ ਆਇ
॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਹੋਰਿ ਅਨ ਰਸ ਸਭਿ ਵੀਸਰੇ ਜਾ ਹਰਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥੩੨॥ (੯੨੧)**

ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਕੰਨ, ਜੀਭ ਤੇ ਸਾਰੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਵਿਚ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨੌਂ ਦੁਆਰੇ (੨ ਅੱਖਾਂ, ੨ ਨੱਕ, ੨ ਕੰਨ, ੧ ਮੂੰਹ, ੨ ਮਲ ਤਿਆਗ) ਲਗਾਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਦਸਮ ਦੁਆਰ (ਦਿਮਾਗ) ਦਾ ਜਿਕਰ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਖੁਲਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਿਸਮ ਨਾਲ ਲੱਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੋਝੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮਾਰਗ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲ ਕੇ ਹੀ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮੁ ਲਈ ਪ੍ਰੇਮ, ਲਗਨ ਤੇ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ ਵੀ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਰੰਗਾਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਉਹ ਵੱਡਮੁਲਾ ਨਾਮੁ ਰੂਪੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਜ਼ਾਨੇ (ਨੌਂ ਖਜ਼ਾਨੇ) ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮੁ ਰੂਪੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਇਹ ਨਾਮੁ ਰੂਪੀ ਖਜ਼ਾਨਾ, ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਜਿਤਨਾ ਮਰਜੀ ਲੈ ਲਈਏ, ਇਹ ਕਦੇ ਮੁੱਕਦਾ ਨਹੀਂ। ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਉਹੀ ਮਨੁੱਖ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਖੁਦ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਤਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਿਆਰੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਇਸ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਗੁਫਾ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਜੋਤ ਟਿਕਾ ਕੇ, ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਵਾਸਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਡੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਸਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

**ਹਰਿ ਜੀਉ ਗੁਫਾ ਅੰਦਰਿ ਰਖਿ ਕੈ ਵਾਜਾ ਪਵਣੁ ਵਜਾਇਆ ॥ ਵਜਾਇਆ ਵਾਜਾ ਪਉਣ ਨਉ ਦੁਆਰੇ ਪਰਗਟੁ ਕੀਏ ਦਸਵਾ ਗੁਪਤੁ
ਰਖਾਇਆ ॥ ਗੁਰਦੁਆਰੈ ਲਾਇ ਭਾਵਨੀ ਇਕਨਾ ਦਸਵਾ ਦੁਆਰੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥ ਤਹ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਨਾਉ ਨਵ ਨਿਧਿ ਤਿਸ ਦਾ ਅੰਤੁ ਨ
ਜਾਈ ਪਾਇਆ ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਹਰਿ ਪਿਆਰੈ ਜੀਉ ਗੁਫਾ ਅੰਦਰਿ ਰਖਿ ਕੈ ਵਾਜਾ ਪਵਣੁ ਵਜਾਇਆ ॥੩੮॥ (੯੨੨)**

ਇਹ “ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਰੁ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਰੁ” ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਪਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਨਾਮੁ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਸੁਖ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

(Reference: <http://www.sikhmag.com/amrit-vela01.html>)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵ ਦਾ ਵੀਆਹ, ਭਾਵ ਆਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ (ਜੀਭ, ਅੱਖਾਂ, ਕੰਨਾਂ ਆਦਿਕ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ) ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (ਪਤੀ) ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣੇ ਤੇ ਸੁਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੜਕੀ ਦਾ ਰੂਪ ਰੇਖ, ਚਾਲ, ਸੁਰ ਤੇ ਬੋਲ ਆਦਿ ਵੇਖ ਕੇ, ਲੜਕਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀਆਹਣ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਪਸੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਖਸਮ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਮੈਨੂੰ ਵੀਆਹਣ ਆਇਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਵੀਆਹ ਦਾ ਇਹ ਖੇਲ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਆਨੰਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਮੇਰੀ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਓ! ਤੁਸੀਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਵੋ, ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ, ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਅੱਖਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਨਜਰ ਨਾਲ ਨਾ ਵੇਖਣ, ਜੀਭ ਨੂੰ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਹਟ ਜਾਏ, ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਚੁਗਲੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਆਦਤ ਹਟ ਜਾਏ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣਦੇ ਰਹਿਣ। ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆ ਕੇ ਵੱਸ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜਗਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪਿਆਂ ਸਾਡਾ ਇਹ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮਿਲ ਪਿਆ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਤੇ ਸਭ ਥਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਹੁਕਮ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਸੋਝੀ ਆਉਣ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਮੇਰੀ ਹਸਤੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

**ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਅਪਨੈ ਘਰਿ ਆਇਆ ਤਾ ਮਿਲਿ ਸਖੀਆ ਕਾਜੁ ਰਚਾਇਆ ॥ ਖੇਲੁ ਦੇਖਿ ਮਨਿ ਅਨਦੁ ਭਇਆ
ਸਰੁ ਵੀਆਹਣ ਆਇਆ ॥੧॥ ਗਾਵਹੁ ਗਾਵਹੁ ਕਾਮਣੀ ਬਿਬੇਕ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਹਮਰੈ ਘਰਿ ਆਇਆ ਜਗਜੀਵਨੁ ਭਤਾਰੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੈ ਹਮਰਾ ਵੀਆਹੁ ਜਿ ਹੋਆ ਜਾਂ ਸਹੁ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਜਾਨਿਆ ॥ ਤਿਹੁ ਲੋਕਾ ਮਹਿ ਸਬਦੁ ਰਵਿਆ ਹੈ ਆਪੁ ਗਇਆ ਮਨੁ
ਮਾਨਿਆ ॥੨॥ (੩੫੧)**

ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਕਸਰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਸਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਬਦ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀਆਹ ਭਾਵ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ

ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਅਸਾਂ ਇਸ ਸਬਦ ਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ ਕਿ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ! ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਪਤੀ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪੈ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਚਾਨਣ ਹੀ ਚਾਨਣ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮੁ ਰੂਪੀ ਕੀਮਤੀ ਰਤਨ ਲੱਭ ਪਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਹਉਮੈ ਦਾ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਪਾ ਭਾਵ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਹਉਮੈ ਕਰਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਦੁੱਖ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਪਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਤੇ ਕਾਲ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਵੀਆਹੁ ਹੋਆ ਮੇਰੇ ਬਾਬੁਲਾ ਗੁਰਮੁਖੇ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ॥ ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ ਕਟਿਆ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਪ੍ਰਚੰਡੁ ਬਲਾਇਆ ॥ ਬਲਿਆ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ ਬਿਨਸਿਆ ਹਰਿ ਰਤਨੁ ਪਦਾਰਥੁ ਲਾਧਾ ॥ ਹਉਮੈ ਰੋਗੁ ਗਇਆ ਦੁਖੁ ਲਾਥਾ ਆਪੁ ਆਪੈ ਗੁਰਮਤਿ ਖਾਧਾ ॥ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਵਰੁ ਪਾਇਆ ਅਬਿਨਾਸੀ ਨਾ ਕਦੇ ਮਰੈ ਨ ਜਾਇਆ ॥ ਵੀਆਹੁ ਹੋਆ ਮੇਰੇ ਬਾਬੁਲਾ ਗੁਰਮੁਖੇ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ॥੨॥ (੭੮, ੭੯)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਇਸ ਸਬਦ ਵਿਚ, ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਨਾਲ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਵੀਆਹ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰੇ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਨਮਤਿ, ਰਵਾਇਤਾਂ, ਵਿਖਾਵਾ ਤੇ ਲਾਲਚ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਗਏ ਹਾਂ। ਕੀ ਅਸਾਂ ਕਦੇ ਵੀਚਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜਕਲ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦਾਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ? ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦਾਜ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ? ਲੜਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਟਰਾਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕਿਹੜੇ ਦਾਜ ਵਾਲੀ ਧੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਬਦ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਨਾਮੁ ਦਾ ਦਾਜ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਹਰੀ ਦਾ ਨਾਮੁ ਹੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇ ਤਾਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਵਿਕਾਰ ਢੱਕੇ ਜਾਣ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਗੁਣ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵਸ ਜਾਣ ਤੇ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕੇ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਜ ਸੁਖਦਾਈ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਦਾਜ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਦਾਜ ਨਾਲ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਸੋਭਾ, ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਸ਼ਹਿਰ, ਪ੍ਰਾਂਤ, ਦੇਸ ਤੇ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਦਾਜ ਅਜੇਹਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਾਜ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜੋ ਦਾਜ ਅਸੀਂ ਅੱਜਕਲ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦਾਜ ਦਾ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਹੰਕਾਰੀ ਬੰਦੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੋਲ ਕੇ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਝੂਠਾ ਹੈ, ਹੰਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਕੱਚ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਤੇ ਨਿਰਾ ਵਿਖਾਵਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਜ ਅੱਜਕਲ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਖੇੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਲਾਲਚ ਕਰਕੇ ਤਲਾਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਈ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਜਨਮ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਗਰਬ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਨਾਮੁ ਦਾ ਦਾਨ ਮੰਗਣ ਤੇ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਕੀ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ? ਅੱਜਕਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਵਿਚ ਪਦਾਰਥਾਂ, ਨੌਕਰੀਆਂ, ਪੁੱਤਰਾਂ, ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਕਿ ਕੋਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਤ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਨਮਤਿ, ਵਿਖਾਵੇ ਤੇ ਲੋਭ ਤੇ ਅੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰੇ ਬਾਬੁਲਾ ਹਰਿ ਦੇਵਹੁ ਦਾਨੁ ਮੈ ਦਾਜੋ ॥ ਹਰਿ ਕਪੜੋ ਹਰਿ ਸੋਭਾ ਦੇਵਹੁ ਜਿਤੁ ਸਵਰੈ ਮੇਰਾ ਕਾਜੋ ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਭਗਤੀ ਕਾਜੁ ਸੁਹੇਲਾ ਗੁਰਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦਾਨੁ ਦਿਵਾਇਆ ॥ ਖੰਡਿ ਵਰਭੰਡਿ ਹਰਿ ਸੋਭਾ ਹੋਈ ਇਹੁ ਦਾਨੁ ਨ ਰਲੈ ਰਲਾਇਆ ॥ ਹੋਰਿ ਮਨਮੁਖ ਦਾਜੁ ਜਿ ਰਖਿ ਦਿਖਾਲਹਿ ਸੁ ਕੂੜੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਕਚੁ ਪਾਜੋ ॥ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰੇ ਬਾਬੁਲਾ ਹਰਿ ਦੇਵਹੁ ਦਾਨੁ ਮੈ ਦਾਜੋ ॥੪॥ (੭੮-੭੯)

ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰ ਲਿਖਿਆ ਸਬਦ ਸਾਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਦਾਜ ਲੈਣ ਤੋਂ ਮਨਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅੱਜਕਲ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਰਾਗੀ ਹੀ ਇਸ ਸਬਦ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਰਸਮ ਸਮੇਂ ਗਾਇਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲਾਲਚ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਅੱਜਕਲ ਜਿਆਦਾ ਤਰ ਰਾਗੀਆਂ ਤੇ ਗਰੰਥੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨੋਟਾਂ ਵੱਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਟੁਟਣ ਜਾਂ ਜੁੜਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਕਰਕੇ, ਜੇ ਕਰ ਉਹ ਕੁਝ ਬੋਲਣਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਬੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਪਰਿਵਾਰ ਤਾਂ ਹੀ ਸੁਖੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕੇ ਕਰ ਲੜਕਾ ਤੇ ਲੜਕੀ ਦੋਵੇਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਤੀ ਬਣਾਉਣ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪੁਰਖੁ ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਹੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਪਤੀ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੋਚ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਬਾਰੇ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮੁ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਃ ੩ ॥ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਪੁਰਖੁ ਏਕੁ ਹੈ ਹੋਰ ਸਗਲੀ ਨਾਰਿ ਸਬਾਈ ॥ ਸਭਿ ਘਟ ਭੋਗਵੈ ਅਲਿਪਤੁ ਰਹੈ ਅਲਖੁ ਨ ਲਖਣਾ ਜਾਈ ॥

ਪੂਰੈ ਗੁਰਿ ਵੇਖਾਲਿਆ ਸਬਦੇ ਸੋਝੀ ਪਾਈ ॥ (੫੯੧-੫੯੨)

ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਲੜਕੀ ਦੀਆਂ ਲਾਵਾਂ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵੇਂ ਲੜਕਾ ਤੇ ਲੜਕੀ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਪਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹਾਜਰ ਨਾਜਰ ਮੰਨ ਕੇ ਲੜਕੇ ਦੀਆਂ ਲਾਵਾਂ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਲੜਕੀ ਦੀਆਂ ਲਾਵਾਂ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਏ। ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਬਦ ਵਿਚ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲੀ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਹੈ।

ਮਃ ੩ ॥ ਧਨ ਪਿਰੁ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ ਬਹਨਿ ਇਕਠੇ ਹੋਇ ॥ ਏਕ ਜੋਤਿ ਦੁਇ ਮੂਰਤੀ ਧਨ ਪਿਰੁ ਕਹੀਐ ਸੋਇ ॥੩॥ (੨੮੮)

ਸਿਰਫ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਰਲ ਕੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਬਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਔਰਤ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਉਹ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋ ਸਰੀਰ ਹਨ, ਪਰ ਇਕ ਜੋਤਿ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਜਿਸਮਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਗਿਆਨ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਇੱਕੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਇੱਕ ਹੈ, ਸੋਚ ਇੱਕ ਹੈ, ਧਰਮ ਇੱਕ ਹੈ, ਅਸੂਲ ਇੱਕ ਹੈ, ਨਿਯਮ ਇੱਕ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਅਸੂਲ ਤੇ ਵੀਚਾਰ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਅੱਜਕਲ ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ ਤੇ ਬਿਖੇੜੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਧਰਮ, ਕਾਨੂੰਨ, ਅਸੂਲ, ਸੋਚ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਇੱਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਭਾਵ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ, **“ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ”** ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ **“ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਮਹਲਾ ਪੰ”** ਤੱਕ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਾ ਇੱਕ ਹੈ। **“ਇਕਾ ਬਾਣੀ ਇਕੁ ਗੁਰੁ ਇਕੋ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ ॥ (੬੪੬)”** ਹੁਣ ਜਦੋਂ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸਰੀਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਇਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਕ ਸਫਲ ਪਰਿਵਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਚਾਰ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਕਦੇ ਨਾ ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਰੇ ਲਾਵਾਂ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪਾਰ ਲੰਘਣਾਂ ਹੈ।

ਇਹ ਚਾਰੇ ਲਾਵਾਂ ਜੀਵ ਦੀ ਉਹੀ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੰਜ ਖੰਡਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਵੀ ਚਾਰ ਪੌੜੀਆਂ ਹਨ, (੩੪ ਤੋਂ ੩੭) ਤੇ ਲਾਵਾਂ ਦੇ ਵੀ ਚਾਰ ਸਬਦ ਹਨ। **ਪਹਿਲੜੀ ਲਾਵ ਧਰਮ ਖੰਡ** (੩੪) ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, **ਦੂਜੜੀ ਲਾਵ ਗਿਆਨ ਖੰਡ** (੩੫) ਦੀ, **ਤੀਜੜੀ ਲਾਵ ਸਰਮ ਖੰਡ** (੩੬) ਦੀ ਅਤੇ **ਚਉਥੜੀ ਲਾਵ ਕਰਮ ਖੰਡ ਤੇ ਸਚ ਖੰਡ** (੩੭) ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਖੰਡ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਜੀਵ ਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੀ ਲਾਵ ਵਿਚ **“ਆਰੰਭੁ ਕਾਜੁ ਰਚਾਇਆ”** ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਲਾਵ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਨਾਮੁ ਜਪਣ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਰੁੱਝਣ ਦਾ ਨੋਕ ਕੰਮ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਇਆ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮੁ ਜਪਣਾਂ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ (ਪਤੀ) ਨਾਲ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲਾਵ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੀ, ਸਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮੁ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਧਰਮ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਕਰੋ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (**“ਦੂਖ ਰੋਗ ਸੰਤਾਪ ਉਤਰੇ ਸੁਖੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ”** (੯੨੨)) ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਰਹੋ, ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਹ ਧਰਮ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਵੋ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮੁ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਤੇ ਵਿਕਾਰ ਇਸ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਨਾਲ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮੁ ਮਿਠਾ, ਪਿਆਰਾ ਤੇ ਸਵਾਦੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਤਮਕ ਅਡੋਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਸੁਖ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮੁ ਜਪਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲਾਵ ਦਾ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੪ ॥ ਹਰਿ ਪਹਿਲੜੀ ਲਾਵ ਪਰਵਿਰਤੀ ਕਰਮ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ ॥ ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵੇਦੁ ਧਰਮੁ ਦ੍ਰਿੜਹੁ ਪਾਪ

ਤਜਾਇਆ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ ॥ ਧਰਮੁ ਦ੍ਰਿੜਹੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਹੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਆਰਾਧਹੁ

ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਗਵਾਇਆ ॥ ਸਹਜ ਅਨੰਦੁ ਹੋਆ ਵਡਭਾਗੀ ਮਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮੀਠਾ ਲਾਇਆ ॥ ਜਨੁ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਲਾਵ

ਪਹਿਲੀ ਆਰੰਭੁ ਕਾਜੁ ਰਚਾਇਆ ॥੧॥ (੨੨੩)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮੁ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਪਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲਾਵ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਉਹ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵੱਲ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਅੰਦਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਗੁਮਰਾਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣਾ ਮਨੁੱਖ, ਪਹਿਲੜੀ ਲਾਵ ਜਾਂ ਧਰਮ ਖੰਡ ਤੋਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਵਸਥਾ ਵੱਲ ਵਾਪਿਸ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਜਕਲ ਜਿਆਦਾ ਤਰ ਲੋਕ, ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਭਟਕਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਵਸਾਉਣ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦੇ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਰਜ, ਚੰਨ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤਾਰੇ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਰਾਤਾਂ, ਰੁੱਤਾਂ, ਥਿਤਾਂ ਅਤੇ ਵਾਰ ਆਦਿ ਬਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਚਲਦਾ ਰਹਿਣ ਲਈ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ, ਅੱਗ ਅਤੇ ਪਾਤਾਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਧਰਮ ਕਮਾਣ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਕਈ ਜੁਗਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਜੀਵ ਵੱਸਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅਤੇ ਅਨਗਿਣਤ ਨਾਮ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਨਿਬੇੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਸੱਚਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਸੱਚਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਨਿਆ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉਕਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੋਭਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਚਮਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਅਖਵਾਉਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਹੀ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੌਣ ਪੱਕਾ ਹੈ, ਤੇ ਕੌਣ ਕੱਚਾ ਹੈ।

ਰਾਤੀ ਰੁਤੀ ਥਿਤੀ ਵਾਰ ॥ ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਪਾਤਾਲ ॥ ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ ਥਾਪਿ ਰਖੀ ਧਰਮ ਸਾਲ ॥ ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਜੀਅ ਜੁਗਤਿ ਕੇ ਰੰਗ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕ ਅਨੰਤ ॥ ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ ਹੋਇ ਵੀਚਾਰੁ ॥ ਸਚਾ ਆਪਿ ਸਚਾ ਦਰਬਾਰੁ ॥ ਤਿਥੈ ਸੋਹਨਿ ਪੰਚ ਪਰਵਾਣੁ ॥ ਨਦਰੀ ਕਰਮਿ ਪਵੈ ਨੀਸਾਣੁ ॥ ਕਚ ਪਕਾਈ ਓਥੈ ਪਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਗਇਆ ਜਾਪੈ ਜਾਇ ॥ ੩੪ ॥ (ਪੰਨਾ ੨)

ਖੰਡੇ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਲੈਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਹਿਲਤੀ ਲਾਵ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਪਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਕਰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਖੰਡੇ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਈ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਪਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਲਾਵਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ?

ਸਲੋਕ ਮ: ੫ ॥ ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੁਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ ॥ ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥੧॥ (੧੧੦੨)

ਜੇ ਕਰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਪਹਿਚਾਨਣਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਲਾਵ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਤੇ ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਵਸਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਪਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾਂ, ਸੁਣਨਾਂ ਤੇ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਰੋਕ ਟੋਕ ਜਾਂ ਬਹਾਨੇ ਦੇ ਉਸ ਤੇ ਚਲਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥ ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥ ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥ ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥੨੦॥ (੧੪੧੨)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਵੇਖਣਾਂ ਹੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਲਾਵ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਲਾਵ ਵਿਚ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਜਾਏ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪੈ ਕੇ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਇਨ ਕਰਨੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਹਉਮੈਂ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕੇ।

ਦੂਸਰੀ ਲਾਵ ਵਿਚ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਪੈਂਦਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਇਸ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਦੁਨੀਆਵੀ ਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈ ਦੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹਉਮੈ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਰਮਲ ਭਉ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦਾ ਡਰ ਜੀਵ ਅੰਦਰ ਸਹਿਮ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਡਰ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦਾ ਡਰ ਨਿਰਮਲ ਭਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਬੱਚੇ ਅੰਦਰ ਸਹਿਮ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੇਮ ਵੀ ਛੁਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਮਲ ਭਉ ਨਾਲ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣ ਨਾਲ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਰਮਲ ਭਉ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (ਪਤੀ) ਵਾਸਤੇ ਆਦਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਵੱਸਦਾ ਵੇਖਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਮਾਲਕ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ, ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ, ਸਿਰਫ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੀ ਵੱਸਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪੈ ਕੇ, ਹਉਮੈ ਦੂਰ ਕਰਕੇ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਵੇਖਣਾ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਇਹ ਦੂਜੀ ਲਾਵ ਤੋਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਜਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਹਰਿ ਦੂਜਤੀ ਲਾਵ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਮਿਲਾਇਆ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ ॥ ਨਿਰਭਉ ਭੈ ਮਨੁ ਹੋਇ ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ ਗਵਾਇਆ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ ॥ ਨਿਰਮਲੁ ਭਉ ਪਾਇਆ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇਆ ਹਰਿ ਵੇਖੈ ਰਾਮੁ ਹਦੂਰੇ ॥ ਹਰਿ ਆਤਮ ਰਾਮੁ ਪਸਾਰਿਆ ਸੁਆਮੀ ਸਰਬ ਰਹਿਆ

ਭਰਪੂਰੇ ॥ ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੋ ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਜਨ ਮੰਗਲ ਗਾਏ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਦੂਜੀ ਲਾਵ ਚਲਾਈ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਜਾਏ

॥੨॥ (੨੨੪)

ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ, ਬੇਅੰਤ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਸਾਇੰਸ ਵੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵੀ ਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਇਤਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਇੰਸ ਪਦਾਰਥ ਤਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਦੇ ਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੋਝੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਖੇੜਾ ਤੇ ਅਨੰਦ ਆ ਸਕੇ।

ਧਰਮ ਖੰਡ ਕਾ ਏਹੋ ਧਰਮੁ ॥ ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਕਾ ਆਖਹੁ ਕਰਮੁ ॥ ਕੇਤੇ ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਵੈਸੰਤਰ ਕੇਤੇ ਕਾਨ ਮਹੇਸ ॥ ਕੇਤੇ ਬਰਮੇ ਘਾੜਤਿ ਘੜੀਆਹਿ ਰੂਪ ਰੰਗ ਕੇ ਵੇਸ ॥ ਕੇਤੀਆ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਮੇਰ ਕੇਤੇ ਕੇਤੇ ਧੂ ਉਪਦੇਸ ॥ ਕੇਤੇ ਇੰਦ ਚੰਦ ਸੂਰ ਕੇਤੇ ਕੇਤੇ ਮੰਡਲ ਦੇਸ ॥ ਕੇਤੇ ਸਿਧ ਬੁਧ ਨਾਥ ਕੇਤੇ ਕੇਤੇ ਦੇਵੀ ਵੇਸ ॥ ਕੇਤੇ ਦੇਵ ਦਾਨਵ ਮੁਨਿ ਕੇਤੇ ਕੇਤੇ ਰਤਨ ਸਮੁੰਦ ॥ ਕੇਤੀਆ ਖਾਣੀ ਕੇਤੀਆ ਬਾਣੀ ਕੇਤੇ ਪਾਤ ਨਰਿੰਦ ॥ ਕੇਤੀਆ ਸੁਰਤੀ ਸੇਵਕ ਕੇਤੇ ਨਾਨਕ ਅੰਤੁ ਨ ਅੰਤੁ ॥ ੨੫ ॥ (ਪੰਨਾ ੨-੮)

ਜਦੋਂ ਗੁਰ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ, ਮਾਇਆ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ ਕਦੀ ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅੱਜ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਦਾ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਟੁਟਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਖੰਡ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਹਿਲੀ ਲਾਵ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਦੂਸਰੀ ਲਾਵ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਭਟਕ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਡੇਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧੰਦਾ ਚਲਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਸੱਚ ਦਾ ਗਿਆਨ ਮਿਲੇ, ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ, ਕਰਾਮਾਤੀ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਸਾਜ਼ਾ, ਗੀਤਾਂ, ਦਿਨ ਦਿਹਾਰ, ਮੱਸਿਆ ਸੰਗਰਾਦ ਤੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅਸਲੀ ਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸੋਚੀਏ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵਾਲੇ ਜਾਈਏ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ੪੦ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੂੰਹ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਠਾਈ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਢਣ ਦਾ ਜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਕਰ ਮਨ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਆ ਜਾਵੇ, ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹੀ ਅਵਸਥਾ ਉਸ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੂਜੀ ਲਾਵ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਦੂਜੀ ਲਾਵ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹੀ ਭਾਵਨਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ, ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਵੈਰਾਗਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਚਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸੋਹਣੀ ਲਾਵ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਮਨੁੱਖ, ਨਿਰਮਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ, ਭਾਵ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਮੈਲ ਨਹੀਂ, ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਅਕੱਥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਦਾ ਟਿਕੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਧੁੰਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮੁ ਤਾਂ ਹੀ ਜਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਲਿਖੇ ਹੋਣ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ ਇਹੀ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤੀਜੀ ਲਾਵ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਤੀਬਰ ਇਛਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹਰਿ ਤੀਜਤੀ ਲਾਵ ਮਨਿ ਚਾਉ ਭਇਆ ਬੈਰਾਗਿਆ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ ॥ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਮੇਲੁ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਵਡਭਾਗੀਆ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ ॥ ਨਿਰਮਲੁ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇਆ ਮੁਖਿ ਬੋਲੀ ਹਰਿ ਬਾਣੀ ॥ ਸੰਤ ਜਨਾ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਇਆ ਹਰਿ ਕਥੀਐ ਅਕਥ ਕਹਾਣੀ ॥ ਹਿਰਦੈ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧੁਨਿ ਉਪਜੀ ਹਰਿ ਜਪੀਐ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗੁ ਜੀਉ ॥ ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਬੋਲੇ ਤੀਜੀ ਲਾਵੈ ਹਰਿ ਉਪਜੈ ਮਨਿ ਬੈਰਾਗੁ ਜੀਉ ॥੩॥ (੨੨੪)

ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਸਦਕਾ ਤੀਜੀ ਲਾਵ ਸਮੇਂ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ “ਹਰਿ ਉਪਜੈ ਮਨਿ ਬੈਰਾਗੁ ਜੀਉ” ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੀਜੀ ਲਾਵ ਜਾਂ ਸਰਮ ਖੰਡ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੈਰਾਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਸੰਸਾਰੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ।

ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਸਰਮ ਖੰਡ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਬਾਰੇ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਘਾੜਤ ਘੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ

ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉੱਦਮ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਤੇ ਮਤਿ ਘੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਸੁਰਤਿ ਅਤੇ ਮਤ ਉੱਚੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਮ ਖੰਡ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਕਲ ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾ ਵਾਲੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਮਹਿ ਗਿਆਨੁ ਪਰਚੰਡੁ ॥ ਤਿਥੈ ਨਾਦ ਬਿਨੋਦ ਕੋਡ ਅਨੰਦੁ ॥ ਸਰਮ ਖੰਡ ਕੀ ਬਾਣੀ ਰੂਪੁ ॥ ਤਿਥੈ ਘਾੜਤਿ ਘੜੀਐ ਬਹੁਤੁ ਅਨੁਪੁ ॥ ਤਾ ਕੀਆ ਗਲਾ ਕਥੀਆ ਨਾ ਜਾਹਿ ॥ ਜੇ ਕੇ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛਤਾਇ ॥ ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਮਨਿ ਬੁਧਿ ॥ ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥ ੩੬ ॥ (੮)

ਜਿਸ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਤੀ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਤੀਬਰ ਇਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮੇਹਰ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਤਮਕ ਅਡੋਲਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, “**ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਪ੍ਰਭੁ ਅਵਿਨਾਸੀ**”। ਇਹ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਚੌਥੀ ਸੋਹਣੀ ਲਾਵ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪੈ ਕੇ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਰਗੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਰਗਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਉਹ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਿਆਰੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਹ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤਿ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਜੋੜੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਟਿਕ ਕੇ, ਜਿਸ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮਿਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨ ਚਾਹਿਆ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। **ਵਿਆਹ ਦੀ ਚੌਥੀ ਲਾਵ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਵਾਧਾਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।** ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਅਨੰਦ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖੇੜਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜਿਸ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਕਾਰਜ ਰਚਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਬਰਕਤਿ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਚੌਥੀ ਲਾਵ ਸਮੇਂ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਦੇ ਨਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਹਰਿ ਚਉਥੜੀ ਲਾਵ ਮਨਿ ਸਹਜੁ ਭਇਆ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਿਲਿਆ ਸੁਭਾਇ ਹਰਿ ਮਨਿ ਤਨਿ ਮੀਠਾ ਲਾਇਆ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ ॥ ਹਰਿ ਮੀਠਾ ਲਾਇਆ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੁ ਭਾਇਆ ਅਨਦਿਨੁ ਹਰਿ ਲਿਵ ਲਾਈ ॥ ਮਨ ਚਿੰਦਿਆ ਫਲੁ ਪਾਇਆ ਸੁਆਮੀ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਵਜੀ ਵਾਧਾਈ ॥ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਠਾਕੁਰਿ ਕਾਜੁ ਰਚਾਇਆ ਧਨ ਹਿਰਦੈ ਨਾਮਿ ਵਿਗਾਸੀ ॥ ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਬੋਲੇ ਚਉਥੀ ਲਾਵੈ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਪ੍ਰਭੁ ਅਵਿਨਾਸੀ ॥੪॥੨॥ (੨੨੪)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ (ਪਹਿਲੀ ਲਾਵ) ਵੱਲ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪੈ ਕੇ, ਹਉਮੈਂ ਦੂਰ ਕਰਕੇ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ, ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਵੇਖ ਕੇ, ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਦੀ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ (ਦੂਸਰੀ ਲਾਵ) ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਐਸੀ ਖਿਚ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਤੀਬਰ ਇਛਾ (ਤੀਜੀ ਲਾਵ) ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਣ ਜੇ ਕਰ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਤੀਬਰ ਇਛਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਦੇ ਨਾ ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮਿਲਾਪ (ਚੌਥੀ ਲਾਵ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਕਰ ਮਨ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ (ਗਿਆਨ ਖੰਡ) ਅਤੇ ਉੱਦਮ (ਸਰਮ ਖੰਡ) ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਖਸ਼ਸ (ਕਰਮ ਖੰਡ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਰਮ ਖੰਡ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਚ ਆਤਮਕ ਬਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। , ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਉੱਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹਾ ਬਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਪਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਹਨ, ਉਹ ਜੋਧੇ, ਮਹਾਂਬਲੀ ਤੇ ਸੂਰਮੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਅੱਪੜੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅਜਿਹੇ ਪਵਿਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਰੂਪ ਵਰਨਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਨੂਰ ਹੀ ਨੂਰ ਲਿਸ਼ਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਮਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦੁਆਰਾ ਠੱਗੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਕਈ ਭਵਨਾਂ ਦੇ ਭਗਤ ਜਨ ਵੱਸਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਦਾ ਖਿੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਕਰਮ ਖੰਡ ਕੀ ਬਾਣੀ ਜੇਰੁ ॥ ਤਿਥੈ ਹੋਰੁ ਨ ਕੋਈ ਹੋਰੁ ॥ ਤਿਥੈ ਜੋਧ ਮਹਾਬਲ ਸੂਰ ॥ ਤਿਨ ਮਹਿ ਰਾਮੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰ ॥ ਤਿਥੈ ਸੀਤੋ ਸੀਤਾ ਮਹਿਮਾ ਮਾਹਿ ॥ ਤਾ ਕੇ ਰੂਪੁ ਨ ਕਥਨੇ ਜਾਹਿ ॥ ਨਾ ਓਹਿ ਮਰਹਿ ਨ ਠਾਗੇ ਜਾਹਿ ॥ ਜਿਨ ਕੈ ਰਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥ ਤਿਥੈ ਭਗਤ ਵਸਹਿ ਕੇ ਲੋਅ ॥ ਕਰਹਿ ਅਨੰਦੁ ਸਚਾ ਮਨਿ ਸੋਇ ॥ (੮)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸੱਚਾ ਗਿਆਨ, ਉੱਦਮ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖਸ਼ਸ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਸੁਖ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਿਲਾਪ (ਸਚ ਖੰਡ) ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੱਚ ਖੰਡ ਵਿਚ ਭਾਵ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਇਕ ਰੂਪ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚ ਰਚ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਖੰਡ, ਬੇਅੰਤ ਮੰਡਲ, ਬੇਅੰਤ ਵਰਭੰਡ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਇਤਨੇ ਬੇਅੰਤ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਿਸਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਭਵਨ, ਲੋਕਾਈਆਂ ਤੇ ਆਕਾਰ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਾਰ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ, ਨਿਯਮ, ਤੇ ਅਸੂਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀਚਾਰ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਖੰਡ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਚ ਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲੁ ॥ ਤਿਥੈ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਵਰਭੰਡੁ ॥ ਜੇ ਕੋ ਕਥੈ ਤ ਅੰਤ ਨ ਅੰਤੁ ॥ ਤਿਥੈ ਲੋਅ ਲੋਅ ਆਕਾਰ ॥ ਜਿਵ ਜਿਵ ਹੁਕਮੁ ਤਿਵੈ ਤਿਵ ਕਾਰ ॥ ਵੇਖੈ ਵਿਗਸੈ ਕਰਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥ ਨਾਨਕ ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ ॥ ੩੭ ॥

(੮)

ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਸਚ ਖੰਡਿ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਚੌਥੀ ਲਾਵ ਸਮੇਂ ਕਦੇ ਨਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣ ਨਾਲ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਜਾ ਵਿਚ ਤੁਰਨ ਨਾਲ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਕੂੜ ਦਾ ਪਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚਲੀ ਵਿੱਥ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਜਿਕਰ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ।

ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ ॥ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥੧॥ (੧)

ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਸਮੇਂ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਸ਼ਬਦ ਅਕਸਰ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਫਿਰ ਬੱਚਾ ਬੱਚੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਇਸ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ? ਜਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ? ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੀਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇ, ਉਸਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੁਆਰਾ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਨਾਮੁ ਰੂਪੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਾਮੁ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸਵਾਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਡਰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਦਾਸ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਕਰਕੇ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਲੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪਉੜੀ ॥ ਕੀਤਾ ਲੋੜੀਐ ਕੰਮੁ ਸੁ ਹਰਿ ਪਹਿ ਆਖੀਐ ॥ ਕਾਰਜੁ ਦੇਇ ਸਵਾਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਚੁ ਸਾਖੀਐ ॥ ਸੰਤਾ ਸੰਗਿ ਨਿਧਾਨੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਚਾਖੀਐ ॥ ਭੈ ਭੰਜਨਿ ਮਿਹਰਵਾਨ ਦਾਸ ਕੀ ਰਾਖੀਐ ॥ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇ ਅਲਖੁ ਪ੍ਰਭੁ ਲਾਖੀਐ ॥੨੦॥ (੯੧)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੋਲ ਅਸੀਂ ਬੇਨਤੀ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ, ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਡਾ ਕਾਰਜ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰ ਦੇਵੇਗਾ? ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ, ਸੁਣਨ ਤੇ ਵੀਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਾਮੁ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸਵਾਦ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੜਕੀ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਲੜਕੇ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਸ਼ਬਦ ਅਕਸਰ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਤਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਹਨ। ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਮੰਦਾ ਆਖਣਾ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨਿਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਕ ਝੂਠੇ ਹਨ, ਇਹ ਸੱਭ ਤੋੜ ਤਕ ਨਿਭਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ! ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲੜ ਆ ਲੱਗੀ ਹਾਂ।

ਸਲੋਕ ਮ: ੫ ॥ ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਮੈ ਹਭ ਵਵਾਈ ਛੋੜਿਆ ਹਭੁ ਕਿਝੁ ਤਿਆਗੀ ॥ ਹਭੇ ਸਾਕ ਕੂੜਾਵੇ ਡਿਠੇ ਤਉ ਪਲੈ ਤੈਠੈ ਲਾਗੀ ॥੧॥ (੯੬੩, ੯੬੪)

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੰਜੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ? ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਮੰਦਾ ਆਖਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਕੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਪੀਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖੰਡੇ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਲੈ ਲਈ ਹੈ? ਕੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ? ਕੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਸੁਣਨਾ ਤੇ ਵੀਚਾਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ?

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ੪ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣਿਆ, ਸਮਝਿਆ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਉਸ ਵਾਇਦੇ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਭਾਇਆ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਤਨ ਮਨ ਵਿਚ ਖੇੜਾ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆ ਕੇ ਵੱਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹਿਰਦਾ ਸੋਹਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਮੁਥਾਜੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਠੰਢ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਲੋੜ ਹੈ “**ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ**” ਸਿਖਣ ਦੀ, ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਰਜਾ ਜਾਂ

ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸੰਵਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਨੰਦੁ ਭਇਆ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਮਿਲਿ ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦਾ ॥ ਸਭੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰਿਐ ਜਾ ਤੁਧੁ ਭਾਵੰਦਾ ॥੨॥ (੧੦੯੬)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਉਮੈ ਘਟਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਤਾਂ ਘਟਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਨੀਵੇਂ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੇ ਕਰ ਆਪਣੀ ਅਰਦਾਸ ਆਪ ਕਰੀਏ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਅਰਦਾਸ, ਉਲਟਾ ਹਉਮੈ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਕਰ ਬੱਚਾ ਬੱਚੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਜੀਵਨ ਲਈ ਸਫਲਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਆਪ ਖੁਦ ਕਰਨ। ਸਿੱਖ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਸੱਚ, ਪ੍ਰੇਮ, ਬਿਰਹਾ ਕਰਕੇ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਪਦਾਰਥ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਲੋਕ ਅਰਦਾਸ ਸਿਰਫ ਡਰ ਜਾਂ ਲੋਭ ਕਰਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਰਦਾਸ ਪਦਾਰਥ ਮੰਗਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਛੂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸੁਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਚਾਨਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰਾਲਾ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਹੈ।

“ਵਿਣੁ ਬੋਲਿਆ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਜਾਣਦਾ ਕਿਸੁ ਆਗੈ ਕੀਚੈ ਅਰਦਾਸਿ ॥ ਨਾਨਕ ਘਟਿ ਘਟਿ ਏਕੋ ਵਰਤਦਾ ਸਬਦਿ ਕਰੇ ਪਰਗਾਸ ॥”
(੧੪੨੦)

ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਵੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਂ ਨਿਮਾਣੀ ਦਾ, ਤੂੰ ਹੀ ਮਾਣ ਹੈਂ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ੋਈ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰ, ਤਾਂ ਜੋ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਦੀ ਰਹਾਂ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਕਰਦੀ ਰਹਾਂ ਤੇ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਚਨ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਸਕਾਂ।

ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਤੂੰ ਮੈ ਮਾਣੁ ਨਿਮਾਣੀ ॥ ਅਰਦਾਸਿ ਕਰੀ ਪੁਭ ਅਪਨੇ ਆਗੈ ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਜੀਵਾ ਤੇਰੀ ਬਾਣੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੨੪੯)

ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹਿਰਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਪਣੇ ਖਸਮ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਬਣ ਜਾਏ, ਉਹ ਸਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਪੁੱਤਰ ਵਾਲੀ, ਸੀਤਲ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲੀ ਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੁਹਾਗਣ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਸੋਹਣਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਚੱਜੀ ਘਾਤਤ ਵਾਲੇ ਮਨ ਦੀ ਮਾਲਕ ਤੇ ਚੰਗੀ ਸੂਝ ਵਾਲੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਆਚਰਨ ਉੱਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਚੀ ਕੁਲ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੁਹਾਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਆਸਰਾ ਸਦਾ ਮਿਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾ ਗੁਣਵੰਤੀ ਸਾ ਵਡਭਾਗਣਿ ॥ ਪੁਤ੍ਰਵੰਤੀ ਸੀਲਵੰਤਿ ਸੋਹਗਣਿ ॥ ਰੁਪਵੰਤਿ ਸਾ ਸੁਘੜਿ ਬਿਚਖਣਿ ਜੋ ਧਨ ਕੰਤ ਪਿਆਰੀ ਜੀਉ
॥ ੨ ॥ (੯੭)

ਜੇ ਕਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਔਸਤ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੜਕੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਜਿਆਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਤੇ ਘੱਟ ਹਿੱਸਾ ਪੇਕੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੜਕੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਜਿਆਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੌਰੇ ਘਰ ਤੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲੈਣ ਕਿ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਖੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਇਹੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੇਕੇ ਘਰ ਵਿਚ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਭਾਵ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਸੁਖੀ ਵੱਸ ਸਕੇਂ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿੱਖ, ਚੰਗਾ ਆਚਰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਸਿੱਖ, ਫਿਰ ਤੈਨੂੰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਸਭ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ, ਭਾਵ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੁਕਲਾਵੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਹੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੰਨਤਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਸੁਹਾਗਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੇਈਅੜੈ ਸਹੁ ਸੇਵਿ ਤੂੰ ਸਾਹੁਰੜੈ ਸੁਖਿ ਵਸੁ ॥ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਚਜੁ ਅਚਾਰੁ ਸਿਖੁ ਤੁਧੁ ਕਦੇ ਨ ਲਗੈ ਦੁਖੁ ॥ ੩ ॥ ਸਭਨਾ ਸਾਹੁਰੈ ਵੰਵਣਾ
ਸਭਿ ਮੁਕਲਾਵਣਹਾਰ ॥ ਨਾਨਕ ਧੰਨੁ ਸੋਹਗਣੀ ਜਿਨ ਸਹ ਨਾਲਿ ਪਿਆਰੁ ॥ ੪॥੨੩॥੯੩॥ (੫੦-੫੧)

ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਸਰ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਚੂੜਾ ਚੜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਲ ਰੰਗ ਵਿਚ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸੜਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਵਿਚ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਰੁਕਣ ਲਈ ਲਾਲ ਰੰਗ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮੁ ਦਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਚਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪੈਣ, ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮੁ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮੁ ਦਾ ਰੰਗ ਐਸਾ ਹੈ, ਕਿ ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ, ਭਾਵ ਪੰਜੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲ ਦੌੜਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮੁ ਦਾ ਰੰਗ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ ਆਤਮਕ ਅਡੋਲਤਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਰਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਲੜਕੀ ਨੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਚੂੜੇ ਦੀ ਰਸਮ ਤਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮੁ ਦਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਨਾਮੁ ਦਾ ਰੰਗ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹੇ।

ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਲਾਲ ਰੰਗੁ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਾ ਜਿਸ ਕੇ ਵਡਭਾਗਾ ॥ ਮੈਲਾ ਕਦੇ ਨ ਹੋਵਈ ਨਹ ਲਾਗੈ ਦਾਗਾ ॥੧॥ (੮੦੮)

ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਟੂਣਿਆਂ ਦੇ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਸ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਲਭਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਬੜਾ ਆਸਾਨ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਤੀ ਨੂੰ ਵਸ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਕਰਕੇ ਰੱਖਣਾ (**ਨਿਵਣੁ ਸੁ ਅਖਰੁ**), ਹਉਮੈਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਛੋਟਿਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸਾਂਝ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅਸੂਲ ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਆਪਸੀ ਅਣਬਣ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਜੇ ਕਰ ਸਾਰੇ ਜਾਣੇ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਅਸੂਲ ਅਪਨਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਸੱਸ ਨੂੰ ਹੁੰਗ ਵਿਚ ਕਦੀ ਝਗੜਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹਰੇਕ ਇਨਸਾਨ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਗਲਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਗਿਆਨਤਾ, ਸਰੀਰਕ ਖਾਮੀ, ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਸੁਣਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮਝਿਆ, ਵੱਖਰਾ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ, ਵੱਖਰੀਆਂ ਆਦਤਾਂ, ਵੱਖਰੇ ਰਿਵਾਜ, ਆਦਿ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰਨ ਤੇ ਖਿਮਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਣ (**ਖਵਣੁ ਗੁਣੁ**) ਹੈ, ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੌੜਾ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਆਪਸੀ ਸਵੈਮਾਨ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ (**ਜਿਹਬਾ ਮਣੀਆ**) ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਮਿੱਠੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰੀ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਧੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਟੀ.ਵੀ., ਫਿਲਮਾਂ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਤੇ ਸਾਡੇ ਅੱਜ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਖੜੇ ਹਨ, ਪਰ ਜੇ ਕਰ ਇਹ ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਅਪਨਾ ਲਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਤਲਾਕ ਬਚਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਸੜਨੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਜਕਲ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਕਰਕੇ, ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। **ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਬੱਚੇ ਰੁਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ।** ਜੇ ਕਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੋਵੇਂ ਰੁਲ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕੱਲ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਸਹਾਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਠੱਲ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੋਵੇਂ, ਇਹ ਤਿੰਨ ਗੁਣ (**ਨਿਵਣੁ ਸੁ ਅਖਰੁ, ਖਵਣੁ ਗੁਣੁ, ਜਿਹਬਾ ਮਣੀਆ**) ਅਪਨਾ ਲੈਣ, ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਪਨਾ ਲੈਣ।

ਕਵਣੁ ਸੁ ਅਖਰੁ ਕਵਣੁ ਗੁਣੁ ਕਵਣੁ ਸੁ ਮਣੀਆ ਮੰਤ੍ਰੁ ॥ ਕਵਣੁ ਸੁ ਵੇਸੇ ਹਉ ਕਰੀ ਜਿਤੁ ਵਸਿ ਆਵੈ ਕੰਤੁ ॥ ੧੨੬ ॥ ਨਿਵਣੁ ਸੁ ਅਖਰੁ ਖਵਣੁ ਗੁਣੁ ਜਿਹਬਾ ਮਣੀਆ ਮੰਤ੍ਰੁ ॥ ਏ ਤ੍ਰੈ ਭੈਣੇ ਵੇਸ ਕਰਿ ਤਾਂ ਵਸਿ ਆਵੈ ਕੰਤੁ ॥ ੧੨੭ ॥ (੧੩੮੪)

ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਕਸਰ ਇਹ ੩ ਭੱਬਿਆਂ ਵਾਲੀ ਸਿਖਿਆ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। **ਭ ਭੁਲੀ ਜੀ** (ਖਿਮਾਂ ਮੰਗਣੀ) (**ਨਿਵਣੁ ਸੁ ਅਖਰੁ, ਖਵਣੁ ਗੁਣੁ**), **ਭ ਭਾਣੇ** ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ (**ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ**), **ਭ ਭਲਾ ਜੀ** ਕਹਿ ਕੇ ਸਵਿਕਾਰ ਕਰਨਾ (**ਜਿਹਬਾ ਮਣੀਆ**) ਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਾਂਝ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਸਿਰਫ ਲੜਕੀ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਲੜਕੇ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਉੱਤਨੇ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜਕਲ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਵਿਚ ਹੰਕਾਰ, ਸ਼ਰਾਬ, ਨਸ਼ਾਂ ਤੇ ਅਵਾਰਾ ਗਰਦੀ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਭੈਣ ਭਰਾ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਲਈ ਚੋਣ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਚੋਣ ਠੀਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਤਲਾਕ ਦੀ ਕਦੇ ਨੌਬਤ ਹੀ ਨਾ ਆਵੇ। ਸਫਲ ਪਰਿਵਾਰ ਤਾਂ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝ ਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਹੈ, ਅਜੇਹਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵੱਲ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵੇਖਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦਾ **ਧਰਮ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਬੋਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ, ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ, ਪੜ੍ਹਾਈ, ਖਾਣ ਪੀਣ, ਕਲਚਰ, ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ, ਆਦਤਾਂ, ਸੁਭਾਅ, ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ, ਆਦਿ ਸੱਭ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।**

ਧਰਮ = ਜੇ ਕਰ ਧਰਮ ਅਲੱਗ ਹਨ ਤਾਂ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਇਕ ਮੰਦਰ, ਮਸਜਿਦ ਜਾਂ ਗਿਰਜਾਘਰ ਵੱਲ ਖਿਚੇਗਾ। ਪੈਸੇ ਸਬੰਧੀ ਭਾਵੇਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਜੀਵਨ ਸਬੰਧੀ ਸੋਚ ਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਮ, ਪੈਸਾ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਹਾਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜੁਮੇਵਾਰੀ ਪੈਣ ਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਠੰਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੀ ਅਣਬਣ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਇਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਧਰਮ ਵਿਚ ਹੋਏ ੨੧ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਹੋਏ ਵਿਆਹਾ ਵਿਚੋਂ ੧੩ ਦੇ ਤਲਾਕ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ) ਜੇ ਕਰ ਧਰਮ ਇਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਬੰਧ ਵੀ ਸੀਮਿਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਧੋਖਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੋਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ = ਜੇ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਾਝੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿਚ ਦਿਲੋਂ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਸਿਰਫ ਪੈਸੇ, ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਵਿਖਾਵੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ।

ਪੜ੍ਹਾਈ = ਜੇ ਕਰ ਲੜਕੀ ਅਤੇ ਲੜਕਾ ਵੱਧ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ ਤਾਲਮੇਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੋਚਣ ਤੇ ਲਿਆਕਤ ਦੇ ਮਿਆਰ ਵਿਚ ਫਰਕ ਰਹੇਗਾ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਹ ਅਣਬਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਅੱਜਕਲ ਲੜਕੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਲੜਕੇ ਘੱਟ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਵਰ ਲੱਭਣੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਵਾਪਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਅੱਜਕਲ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ = ਜੇ ਕਰ ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਦਾ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਲੱਗ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਸੀ ਖਿਚੋਤਾਣ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਉਹ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਬਿਤਾ ਸਕਣਗੇ। (**ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਂ ਪੇਂਡੂ ਤਰੀਕਾ**)। ਜੇਕਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾ ਬੈਠੇ ਦਾ ਲਈ ਵਾਰੀ, ਇਕ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਮਹਿਮਾਨ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕਾਚਾਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਅਣਬਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਖਾਣ ਪੀਣ = ਜੇ ਕਰ ਲੜਕਾ ਤੇ ਲੜਕੀ ਦੀਆਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਜਾਂ ਪਸੰਦਾਂ ਅਲੱਗ ਹਨ, ਤਾਂ ਆਪਸੀ ਖਿਚੋਤਾਣ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਉਹ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਬਿਤਾ ਸਕਣਗੇ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੜਕੇ ਤੇ ਲੜਕੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋਣ, ਪਰ ਧਰਮ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਇਕ ਹੋਣੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਕੋਸ਼ਿਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵੀ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣ। ਪਰੰਤੂ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੇਖਾ ਵੇਖੀ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖਰਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਪਨਾ ਲਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਲੈਣ ਦੇਣ = ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਜ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਹ ਭੈੜੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਆਪਸੀ ਖਿਚੋਤਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਮੀਰੀ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਝਗੜੇ ਅਕਸਰ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦਾਜ ਦੇ ਤਾਂਏ ਤਾਂ ਆਮ ਵੱਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪੈਸੇ ਦਾ ਹੰਕਾਰ = ਪੈਸੇ ਤੇ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਆਪਸੀ ਤਨਾਓ ਅਤੇ ਖਿਚੋਤਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫਾਲਤੂ ਖਰਚ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਿਆਦਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਆਰਥਕ ਹਾਲਤ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਚਾਦਰ ਵੇਖ ਕੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿੱਖੀ ਜਾਵੇ।

ਲੋਕਾਚਾਰੀ = ਘਰ ਵਿਚ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਚਾਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਵਾਇਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ, ਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਚ ਵੀਚਾਰ ਤੇ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਆ ਸਕੇ।

ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ = ਜੇ ਕਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਸਿਗਰਿਟ, ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਸ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰੀਆਂ, ਕਲੇਸ਼ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਖਤ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਪ੍ਰਾਂਤੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਸ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਠੋਸ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਕਰਕੇ ਕਈ ਏਡਜ਼ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਏਡਜ਼ ਕਰਕੇ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਉਜੜ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਬੱਚੇ ਰੁਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੌਣ ਤੇ ਉਠਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ = ਜੇ ਕਰ ਇਕ ਜਾਣਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ। ਇਕ ਜਾਣਾ ਜਲਦੀ ਸੌ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਸਾਰੇ ਟੀ:ਵੀ: ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਤੇ ਪਿਕਚਰਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਸੌਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਘਰ ਵੀ ਕਦੀ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸਾਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਕਰ ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਬੋਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ, ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ, ਖਾਣ ਪੀਣ, ਕਲਚਰ, ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ, ਆਦਤਾਂ, ਸੁਭਾਅ, ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ, ਆਦਿ, ਸੱਭ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਦੋਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਾਤਾ ਨਾਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਪੁਲਿੰਗ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ ਹੈ। ਪਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਤਾਂ ਪੁਲਿੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਲਈ, ਮੇਰਾ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਦੋ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲੀ ਰਚਨਹਾਰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਹੈ।

ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤੂੰ ਹੈ ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ ॥ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਬੰਧੁ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਭ੍ਰਾਤਾ ॥ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਰਾਖਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ ਤਾ ਭਉ ਕੇਰਾ

ਕਾੜਾ ਜੀਉ ॥੧॥ (੧੦੩)

ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਤੂ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤੂਹੈ ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ ॥ ਤੂ ਮੇਰੇ ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਸੁਖਦਾਤਾ ॥ ਤੂ ਮੇਰਾ ਠਾਕੁਰ ਹਉ ਦਾਸੁ ਤੇਰਾ ॥ ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਕੈ ਮੇਰਾ ॥੧॥ (੧੧੪)

ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਲੜਕਾ ਆਪਣੇ ਸੱਸ ਸੌਹਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਸਮਝੇ ਤੇ ਲੜਕੀ ਆਪਣੇ ਸੱਸ ਸੌਹਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਸਮਝ ਕੇ ਆਦਰ ਕਰੇ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨਾ, ਸਮਝਣਾ ਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਿਭਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣਨਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਬੈਠੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਕਰ ਦੋਵੇਂ ਖੜੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਠ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਦੁਰਾਨ ਪਰਕਰਮਾ ਕਰ ਕੇ, ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਅਗਲੀ ਲਾਵ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਲਈ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਾਠੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਸੱਭ ਹਦਾਇਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਈ ਰਾਗੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਚੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਪੜ੍ਹਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਾਹਰੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਤਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ। ਅਜੇਹੇ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅੱਜਕਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਬੱਚੀਆਂ ਅਕਸਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਬਦ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਧਰਮ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭਾਤੀ ॥ ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰ ਉਪਾਇਆ ਕੁਦਰਤਿ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ ॥ ਏਕ ਨੂਰ ਤੇ ਸਭੁ ਜਗੁ ਉਪਜਿਆ ਕਉਨ ਭਲੇ ਕੇ ਮੰਦੇ ॥੧॥

ਲੋਗਾ ਭਰਮਿ ਨ ਭੁਲਹੁ ਭਾਈ ॥ ਖਾਲਿਕੁ ਖਲਕ ਖਲਕ ਮਹਿ ਖਾਲਿਕੁ ਪੁਰਿ ਰਹਿਓ ਸੁਭ ਠਾਂਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਮਾਟੀ ਏਕ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਸਾਜੀ ਸਾਜਨਹਾਰੈ ॥ ਨਾ ਕਛੁ ਪੱਚ ਮਾਟੀ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ਨਾ ਕਛੁ ਪੱਚ ਕੁੰਭਾਰੈ ॥੨॥ ਸਭ ਮਹਿ ਸਚਾ ਏਕੋ ਸੋਈ ਤਿਸ ਕਾ ਕੀਆ ਸਭੁ ਕਛੁ ਹੋਈ ॥ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਨੈ ਸੁ ਏਕੋ ਜਾਨੈ ਬੰਦਾ ਕਹੀਐ ਸੋਈ ॥੩॥ ਅਲਹੁ ਅਲਖੁ ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ ਗੁਰਿ ਗੁੜੁ ਦੀਨਾ ਮੀਠਾ ॥

ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਮੇਰੀ ਸੰਕਾ ਨਾਸੀ ਸਰਬ ਨਿਰੰਜਨੁ ਡੀਠਾ ॥੪॥੩॥ (੧੩੪੯, ੧੩੫੦)

ਸਾਡੇ ਜਿਆਦਾ ਤਰ ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਭੁਲੇਖੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਪੰਗਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਵਾਰਥ ਹੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਸਬਦ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਥੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਇਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਢਾਲ ਕੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਇਸ ਸਬਦ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਬਦ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹਸਤੀ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਖੁਆਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਰੀ ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਆਪ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਖਲਕਤ ਵਿਚ ਆਪ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਸਭ ਥਾਂ ਭਰਪੂਰ ਵਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁਛੀਏ, ਕਿ ਜਿਸ ਦੂਸਰੇ ਮਜ਼ਬ ਵਾਲੇ ਲੜਕੇ ਜਾਂ ਲੜਕੀ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕੀ ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਜੇਹੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਉਸ ਦੇ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਢਾਉਣ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ? ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਤ ਪਾਤ ਤੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਦਾ ਚੰਗਾ ਕਹਿਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ ਹਨ? ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਰਮਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ, ਰਵਾਇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨੂਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਹੈ? (“**ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਨੈ ਸੁ ਏਕੋ ਜਾਨੈ ਬੰਦਾ ਕਹੀਐ ਸੋਈ**”)। ਕੀ ਉਸ ਨੇ “**ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ**” ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ? ਇਸ ਪੂਰੇ ਸਬਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿਰਫ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਕਰ ਇਸ ਸਬਦ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਹੀ ਅਜੇਹਾ ਧਰਮ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

“ਇਕਾ ਬਾਣੀ ਇਕੁ ਗੁਰੁ ਇਕੋ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ ॥ (੬੪੬)”

ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ, ਲੋਕਾਚਾਰੀ ਜਾਂ ਰਵਾਇਤਾ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਸਦੀਵੀ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਬੱਚੇ ਬੱਚੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਬੱਚੀ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਕਰ ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ, ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ

- ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਾ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਅਨੰਦ

ਸੰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

- ਵਿਆਹ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਵੀ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ।
- ਅਸਲੀ ਵਾਧਾਈ, ਜਾਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲ੍ਹਾ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਵਾਧਾਈ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
- ਆਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਨ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਮਨੋਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਸਾਰੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਹੈ, ਪੰਜੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾ ਵਲ ਦੌੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਰਜਾ ਅਨੁਸਾਰ ਤੋਰਨਾ ਹੈ।
- ਸਿਰਫ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਇਹ ਸਰੀਰ ਪਰਵਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਚਿੱਤ ਜੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
- ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਵੀਚਾਰਨ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- “ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ” ਦੁਆਰਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਪਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾਮੁ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ, ਅਸਲੀ ਸੁਖ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
- ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵ ਦਾ ਵੀਆਹ, ਭਾਵ ਆਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਦਾਜ ਨਾਲ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਸੋਭਾ, ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਸ਼ਹਿਰ, ਪ੍ਰਾਂਤ, ਦੇਸ ਤੇ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਦਾਜ ਅਜੇਹਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਾਜ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।
- ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪੁਰਖ ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹਨ।
- ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹਾਜਰ ਨਾਜਰ ਮੰਨ ਕੇ ਲੜਕੇ ਦੀਆਂ ਲਾਵਾਂ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਲੜਕੀ ਦੀਆਂ ਲਾਵਾਂ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਸਿਰਫ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਰਲ ਕੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਬਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਔਰਤ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਉਹ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋ ਹਨ, ਪਰ ਇਕ ਜੋਤਿ ਹਨ।
- ਜੇ ਕਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਧਰਮ, ਕਾਨੂੰਨ, ਅਸੂਲ, ਸੋਚ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਇੱਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਭਾਵ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸਰੀਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਇਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਕ ਸਫਲ ਪਰਿਵਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਚਾਰ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਕਦੇ ਨਾ ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ।
- ਪਹਿਲੜੀ ਲਾਵ ਧਰਮ ਖੰਡ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੂਜੜੀ ਲਾਵ ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਦੀ, ਤੀਜੜੀ ਲਾਵ ਸਰਮ ਖੰਡ ਦੀ ਅਤੇ ਚਉਥੜੀ ਲਾਵ ਕਰਮ ਖੰਡ ਤੇ ਸਚ ਖੰਡ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮੁ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲਾਵ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਉਹ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵੱਲ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਖੰਡੇ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਲੈਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਹਿਲੜੀ ਲਾਵ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਪਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।
- ਜਿਹੜੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹਉਮੈ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਰਮਲ ਭਉ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪੈ ਕੇ, ਹਉਮੈ ਦੂਰ ਕਰਕੇ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਣੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਵੇਖਣਾ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਇਹ ਦੂਜੀ ਲਾਵ ਤੌਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਜਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- ਅੱਜ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਦਾ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਟੁਟਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਖੰਡ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਹਿਲੀ ਲਾਵ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਦੂਸਰੀ ਲਾਵ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਭਟਕ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।
- ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਸਦਕਾ ਤੀਜੀ ਲਾਵ ਸਮੇਂ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ “ਹਰਿ ਉਪਜੈ ਮਨਿ ਬੈਰਾਗੁ ਜੀਉ” ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮੇਹਰ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਤਮਕ ਅਡੋਲਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਆਹ ਦੀ ਚੌਥੀ ਲਾਵ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, “ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਪ੍ਰਭੁ ਅਵਿਨਾਸੀ”।
- ਵਿਆਹ ਦੀ ਚੌਥੀ ਲਾਵ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮੁ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਵਾਧਾਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
- ਜੇ ਕਰ ਮਨ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ (ਗਿਆਨ ਖੰਡ) ਅਤੇ ਉੱਦਮ (ਸਰਮ ਖੰਡ) ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਖਸ਼ਿਸ (ਕਰਮ ਖੰਡ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋ

ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

- ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸੱਚਾ ਗਿਆਨ, ਉੱਦਮ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼, ਆਪਣੇ ਆਪ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਸੁਖ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਮਿਲਾਪ (ਸਚ ਖੰਡ) ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣ ਨਾਲ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਤੁਰਨ ਨਾਲ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਕੂੜ ਦਾ ਪਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚਲੀ ਵਿੱਥ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਜੇ ਕਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੋਵੇਂ, ਇਹ ਤਿੰਨ ਗੁਣ (*ਨਿਵਣੁ ਸੁ ਅਖਰੁ, ਖਵਣੁ ਗੁਣੁ, ਜਿਹਬਾ ਮਣੀਆ*) ਅਪਨਾ ਲੈਣ, ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਂਝ ਤੇ ਪਿਆਰ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ।
- ਪੂਰਨ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਧਰਮ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਬੋਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ, ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ, ਪੜ੍ਹਾਈ, ਖਾਣ ਪੀਣ, ਕਲਚਰ, ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ, ਆਦਤਾਂ, ਸੁਭਾਅ, ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ, ਆਦਿ ਸੱਭ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
- ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੜਕੇ ਤੇ ਲੜਕੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋਣ, ਪਰ ਧਰਮ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਇਕ ਹੋਣੇ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਹਨ।
- ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸਾਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਕਰ ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਬੋਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ, ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ, ਖਾਣ ਪੀਣ, ਕਲਚਰ, ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ, ਆਦਤਾਂ, ਸੁਭਾਅ, ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ, ਆਦਿ, ਸੱਭ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।
- ਸਿੱਖ ਬੱਚੇ ਬੱਚੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਬੱਚੀ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਸਬਦ ਵੀਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਪੁੱਤ, ਪੋਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਕੀ ਸਾਡਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਜਾਂ ਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਵਿਆਹ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹਾਂ? ਅਸੀਂ ਲੋਭ ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਵਿਅਰਥ ਗਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਗੀਏ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਸੋਝੀ ਲਈਏ। ਜੇ ਕਰ ਅਸੀਂ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗੀਏ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਸੰਤੁ ਮਹਲਾ ੯ ॥ ਕਹਾ ਭੂਲਿਓ ਰੇ ਝੁਠੇ ਲੋਭ ਲਾਗ ॥ ਕਛੁ ਬਿਗਰਿਓ ਨਾਹਿਨ ਅਜਹੁ ਜਾਗ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੧੧੮੭)

ਸਾਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਅਸਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਤੀ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵੱਲ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਪੁਟਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਪੁਟੀਏ। ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਜੋੜੀਏ। ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਣੀਏ, ਸਮਝੀਏ, ਵੀਚਾਰੀਏ ਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਪਨਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਕਰੀਏ ਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰੀਏ।

"ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ"

(ਡਾ: ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ)
ਆਰ ਐਚ ੧ / ਈ - ੮, ਸੈਕਟਰ - ੮,
ਵਾਸ਼ੀ, ਨਵੀਂ ਮੁੰਬਈ - ੪੦੦੭੦੩.

(Dr. Sarbjit Singh)
RH1 / E-8, Sector-8,
Vashi, Navi Mumbai - 400703.
Email = sarbjitsingh@yahoo.com
<http://sarbjitsingh.bravehost.com>, <http://www.gurbani.us/>,
<http://www.sikhmarg.com/article-dr-sarbjit.html>